

Ormançılık Araştırma BÜLTENİ

MANİSA-SPİL DAĞINDA BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN KORUNMASININ EKONOMİK DEĞERİNİN BELİRLENMESİ

Bu Araştırma Neden Yapıldı

Son yıllarda ormanlardan sağlanan sosyal ve kültürel faydalara yönelik talep ve beklentiler artmakta; ormanlar, oduna dayalı ve odun dışı ürünlerin yanı sıra sağladığı ekosistem hizmetleri ile de ekonomik olarak değerlendirilmektedir. Ekosistem hizmetlerine yönelik sosyo-kültürel ve ekonomik değerlendirme çalışmalarının, doğa koruma politikalarındaki yerinin artması ile birlikte gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde bu alandaki çalışmalara verilen önceliğin de arttığı dikkat çekmektedir. Bu çalışma ile ülkemizde sınırlı olan bu konudaki çalışmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Manisa Spil Dağındaki biyoçeşitliliğin topluma sağladığı faydalar, sosyal, kültürel ve ekonomik yönüyle araştırılarak Manisa merkezinde yaşayanlar ile Spil Dağı ziyaretçileri için alandaki biyolojik çeşitliliğin ifade ettiği anlam sorgulanmış; bireylerin Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunması için ödeme isteği belirlenmiştir.

Nasıl Bir Yol İzlendi

Çalışmada hedef toplum olarak, Manisa merkezinde yaşayanlar ile Spil Dağı ziyaretçileri belirlenmiştir. Bireylerin, Spil Dağı biyoçeşitliliğine ilişkin düşünce, algı ve tutumları incelenmiştir. Bu amaçla anket çalışması gerçekleştirilmiş; cinsiyet, yaş ve öğrenim değişkenleri esas alınarak kota örnekleme uygulanmış ve 444 bireyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Bireylere biyoçeşitlilik kavramı açıklanarak toplam ekonomik değer kapsamında biyoçeşitliliğe ve Spil Dağı biyoçeşitliliğine verdikleri önem, ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarıyla beşli likert ve eşli karşılaştırma teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Bu kapsamda bireylerin alanla ilişkileri (haberdar olma, Milli Park olduğunu bilme, ziyaret sıklığı, gerçekleştirdiği etkinlikler ve sıklıkları), biyolojik çeşitlilik algıları (biyoçeşitlilik kavramı bilgisi, biyolojik çeşitlilik-toplum bağlantısını değerlendirme, biyolojik çeşitliliği korunmasını isteme durumu, koruma isteği sebepleri), çevresel

tutum ve davranışları (tepkisel davranış, ilgi düzeyi), biyolojik çeşitliliğin korunması için ödeme isteği (biyolojik çeşitliliğin hangi özelliklerinin ödeme isteğinde etkili olduğu, ödemek istemeyenlerin gerekçeleri) sorgulanmıştır. Ayrıca toplumun Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunması için ödeme isteği, koşullu değerlendirme yöntemi ile araştırılmıştır. Elde edilen bulgular SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik paket programı ve Gretl (Gnu Regression Econometrics and Time-series Library) ekonometrik yazılımı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Ne Bulundu

Biyolojik çeşitliliğe verilen önem derecesinin, alanı ziyaret (en az 1 kez gitmiş olma) ve öğrenim (lise üstü öğrenim) ile istatistiksel olarak anlamlı bir artış gösterdiği bulunmuştur. Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunmasına verilen önem de benzer şekilde alanı ziyaret, yaş (30 yaş üstü) ve gelir (1500 TL üstü birey geliri) ile artmaktadır. Spil Dağı biyoçeşitliliğinin toplumsal refaha aktüel ve potansiyel katkıları; toplum sağlığına katkı, rekreasyonel olanaklara, turizme katkı, estetik değer olarak katkı, bilim ve araştırmaya katkı, eğitime katkı şeklinde sınıflandırılmıştır. Toplum sağlığına katkı ilk sırada, eğitime katkı son sırada yer almıştır. Bilime ve araştırmaya katkısını önemli bulma derecesinin gelir ve öğrenimle arttığı; eğitime olan katkıyı önemli bulmanın yaş ile arttığı; estetik katkıyı önemli bulmanın yaş ile artarken öğrenim düzeyi ile azaldığı bulunmuştur. Spil Dağı biyoçeşitliliğinin, yöre- bölge- ülke- dünya ölçeklerinde önem derecelerine yönelik değerlendirme yapılmış ve bireylerin verdiği önem derecesinin küresel ölçekten yöre ölçeğine doğru arttığı; yaşı ve geliri daha yüksek bireylerin, ülke ve dünya ölçeğinde önemli bulma derecesinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, yaş ve gelirin artması ile bireylerin doğa deneyimlerinin artmasına ve buna bağlı olarak ekolojik bilinç düzeyinin artması ile ilgili olarak değerlendirilebilir. Spil Dağı biyoçeşitliliğine bireylerin ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel yönleriyle verdiği

önem eşli karşılaştırma tekniği ile birbirine göre sorgulanmış ve ekolojik boyut ilk sırayı almıştır. Bireyler Spil Dağı biyoçeşitliliğinin sağladığı faydaların ekolojik boyutunu, ekonomik boyutun yaklaşık 2.3 katı ve sosyo-kültürel boyutun yaklaşık 10 katı daha öncelikli bulunmuştur. Kadınlar, daha genç yaş grubu, görece yüksek öğrenim görmüş olanlar ile daha yüksek gelire sahip olanlar ve biyoçeşitlilik kavramını bildiğini ifade edenler, istatistiksel olarak anlamlı şekilde ekolojik boyutu daha öncelikli bulmuştur. Sosyo-kültürel önceliği etkileyen faktörler arasında Manisa'da yaşama değişkeninin olması, küçük bir yerleşim yeri olan Manisa için İzmir'e yakın olmakla birlikte sosyal açıdan bu alandan beklenti olduğunu göstermektedir.

Çalışmada Spil Dağı biyoçeşitliliği, toplum tarafından bilinen yaygın türler (henüz tehlike altında olmayan bölgeye özgü ve Spil Dağını karakterize eden Manisa lalesi, yıldı atı gibi türler), nadir türler (dünyada ya da Türkiye'de yalnızca burada bulunan ve tehlike altında veya tehlikeye girebilecek türler), habitatlar (göl, kayalık, orman, dağ gibi farklı yaşam ortamlarını içermesi) ve rekreasyon (yöresi ve bölgesi için halkın rekreasyon ihtiyacını karşılama olanakları) yönüyle bireyler tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede ilk sırayı nadir türler alırken onu sırasıyla habitatlar, yaygın ve karakteristik türler izlemiştir. Rekreasyon ise son sırada yer almıştır. Yaştaki artışın nadir türlerin korunmasına verilen önem derecesini artırıcı yönde etki ettiği görülmüştür. Biyoçeşitlilik kavramını bildiğini ifade edenler, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla nadir türlerin korunmasını tercih ederken rekreasyon olanaklarındaki artış ya da iyileşmeyi daha az önemsemiştir.

Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunması isteğinde biyolojik çeşitliliğin toplam ekonomik değer bileşenlerinin etkisi incelenmiş; doğrudan fayda, dolaylı fayda, gelecekte sağlayabileceği fayda, varlık ve miras değerleri önemli ve birbirine çok yakın önem derecesinde bulunmuştur. Bununla birlikte doğrudan faydaya verilen önemin, diğer bileşenler arasında daha az önemli bulunduğu dikkat çekmiştir. Bu sonuç, bireylerin ekolojik bilinç düzeyleri hakkında fikir vermesi bakımından önemlidir. Doğrudan faydayı daha önemli bulanlar; kadınlar, ilkökul ve daha az öğrenim görenler olmuştur.

Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunmasından sağlanan tahmini pazar dışı ekonomik yaklaşık değeri

5.220.000 TL olarak belirlenmiştir. Gençlerde (26 yaşından küçük), orta derecede öğrenim görmüş olanlarda (lise mezunu) ve kadınlarda ödeme isteği ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Biyolojik çeşitliliğin ne olduğunu bildiğini ifade edenler, nadir türlerin, alanı karakterize eden yaygın türlerin ve habitatların korunmasına önem verenler daha yüksek ödeme isteği ortalamasına sahip bulunmuştur.

Spil Dağı biyoçeşitliliğinin korunması isteğinde toplam ekonomik değer bileşenlerinin etkisini belirlemeye yönelik yapılan bu analizleri tamamlayıcı nitelikte, bireylerin korumanın sağlanması için ödeme istekleri araştırılmıştır. %63.1'i oluşturan çoğunluk ödemek istememiş, %36.9'u ise ödeme isteğinde bulunmuştur. Ödeme yapmak istemeyenlerin gerekçeleri arasında bütçe yetersizliği ilk sırada yer almış; yönetimlere güvensizlik etkili bir faktör olarak öne çıkmıştır.

Ne Öneriliyor

Ormanların toplumdan beklentileri karşılanırken korunmasının sağlanması; toplum-orman ilişkisinin izlenmesi ve yönetilmesi ile mümkündür. Bu ise, öncelikle hedef toplumun tanınmasını gerektirmektedir. Ancak bu şekilde doğru koruma politika ve araçları doğru ve etkili biçimde kullanılabilir. Çalışmanın dikkat çeken sonuçlardan biri, biyoçeşitlilik kavramını bilme durumunun; tutum ve düşüncelerde anlamlı farka neden olduğudur. Yine çalışma sonuçları ile öğrenim, cinsiyet, yaş, gelir faktörleri ekosistem ilişkilerini algılamada, biyoçeşitliliğin dolaylı faydalarına verilen önemde istatistiksel olarak anlamlı farka neden olduğu görülmüştür. Öğrenimin, doğa deneyiminin önemli bulunması yaygın eğitim çalışmalarının gerekliliğini göstermektedir. Bu nedenle, ekolojik bilinç düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmaların artırılması, özellikle doğa deneyimini artıracak uygulamalara önem verilmesi önerilmektedir. Çalışma sonuçları, bu kapsamda yapılacak çalışmalarda farklı hedef gruplar için (cinsiyet, yaş vb) farklı çalışmalar yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçlarının, topluma yönelik yapılacak çalışmalarda öncelikli grupların belirlenmesinde ve farklı gruplar için oluşturulacak programların konu ve düzeylerinin belirlenmesinde değerlendirilmesi önerilmektedir

Yazışma Adresi : Mustafa Kemal Bulvarı No :75 Zeytinlanı-Urla/İZMİR

Proje Sonuçlandırma Araştırma Müdürlüğü: Ege Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Urla/İZMİR

Tel: (0232) 766 34 95 Fax: (0232) 766 34 99

Proje Lideri: Dr. Hadiye BAŞAR Proje Yürütücüleri: Arzu YÜCEL

